

Alfred onneton.

(Tositarina.)

Kirj. A. Emil Virtasalo.

Viikko-Sanomat v. 1928

Oikeastaan ei varsinainen kansa, Koiviston Kirkonkylässä, pitänyt häntä täysin selvänä. Tunnustettiin yleisesti, että Siukolan tumma nuorimies, Alfred oli jotenkuten höpsäkkä.

Hän nimittäin riehui ylinnä kaikellisessa koiruudessa ja kurittomuudessa. Mies oli muuten kuin elohopea. Aina liikkeellä.

Kirkonkylän hienosto suorastaan kauhistui, kun näki Alfredin astelevan vastaansa.

Vanha pastorskakin oli saanut siunailla enemmän kuin yhden kerran, kohdatessaan tuon hurjapään.

Sellaisissa kohtauksissa rupesi Alfred nimittäin hyppimään tien syrjässä kuin apina. Huitoi villisti käsiään ja kiljui: »Hei—lin, pillilläni soitan!»

»Tyst ny snälla Alfred», hoki pastorska, läkähtymäisillään sydämen tykytykseen, mutta Alfred jatkoi kummallista serenaadiaan, kiljuen kuin intiaani.

Jo pienestä pitäen, oli kaikki epäonnistunut, mihin hän ryhtyi. Jos siinä asemassa olisi ollut toisenluontoinen mies, niin tuskinpa hänestä mitään jäljelle jäisi.

Alfredin moitittu, hurjapäinen, ehkä hieman poikamainen luonne, selvitti hänet kaikista läpi, ilman syvempiä vaikutteita. Hän vain tuumi: »Kun kävi näin, niin käyköön. En suinkaan minä sitä tahallani tahtonut».

Vanhapolvi selitti nämä ainaiset epäonnistumat, vedoten raamattuun.

Alfred oli nimittäin 18 vuotiaana tullut humalassa kotiinsa. Silloin eli vielä hurskaista toivoistaan tunnettu ukko Siukola.

Kun hopeahapsinen vanhus näki poikansa tilan, rupesi hän ensityökseen moittimaan nuorukaista, mutta tämäpä raivostuikin äkkiä siitä, tempasi pinosta metrisen koivunhalon ja löi isäänsä sillä selkään.

Vanhus pökertyi pihanurmelle, eikä tahtonut saada henkeään kulkemaan. Haukkoi ilmaa kuin merihädässä oleva ja röhisi hiljaa.

Sinä päivänä paneutui ukko Siukola vuoteeseen. Hän valitti selkäänsä, mutta sanoi, ettei sitä nyt niin erittäin kovin koske. Julottaapahan vain ja nyky. Mikä nykinee.

Apteekkari koetti antaa lääkkeitäkin, mutta ne eivät auttaneet. Ei siinä auttanut Mantun hierominen,

eikä mikään muukaan.

Kaksi viikkoa makasi vanhus ja kuoli yöllä. Sekin tapahtui niin hiljaisesti, että vasta aamulla älyttiin isän kylmenneen.

Niin jäi Alfred äitinsä kanssa torppaan. Hänessä ilmeni jonkinmoista katumusta ja rikoksellisuuden tuntua. Ruokapöydässä tuijotti vain lautaseensa. Ei uskaltanut katsoa äitiään silmiin.

Tuli talvi ja Alfred kokosi isänsä verkot, lähtien silakan pyyntiin kauas, äärimmäisten jättien reunamille.

Kahtena päivänä hän sai meren hopeakylkikarjaa verkot täydet, mutta kolmantena päivänä ei verkkoja löytynytkään.

Ne olivat irtautuneet viimeöisen virontuulen aikana, eikä niitä löydetty, vaikka kuinka oltaisiin haeskeltu.

Verkot menetettynä, vihellellen, palasi Alfred kotitorpalle. Kertoi avoimesti äidilleen, miten oli käynyt ja heittäytyi rennosti lavitsalle loikomaan.

Isä oli tehnyt aikanaan huomattavia säästöjä kalastuksesta.

Äiti ilmaisi tämän Alfredille ja siitpä ne uudet on-

nettomuudet sitten alkunsa ottivat.

Heti seuraavana päivänä nosti Alfred postisäästöpankista verkoin hinnan ja vähän ylitsekin. Sitten hän survaisi sukset jalkoihinsa ja lähti hiihtämällä Viipuriin, josta uudet verkot oli ostettava menetettyjen sijalle.

Matkaa oli noin 50 km, mutta Alfred hiihti sen vajaassa vuorokaudessa, nousten Pantsarlahden rannasta kaupunkiin.

Hän nukkui yönsä matkustajakodissa ja nousi seuraavana päivänä täysin reipastuneena. Kello oli silloin 10 ap. Alfred kiiruhti verkon ostoon, sillä kauppiaan hevonen lähtisi Koivistolle 11:ta aikoina ja siihen kyytiin päätti Alfred verkkonsa saada.

Ja saihan hän, kun puheli rengille mukavia, tarjoten oikein vanhaa fenniaa. Itse eksyi loput rahat pövellään pirunkirkkoon, jonne oikein pesiytyi. Eivätkä ne portsarit mitään hiiskuneet, kun maksoi rennosti, eikä Alfred ollut mikään kitupiikki. . . Niin.

Viisi vuorokautta meni, jotta hutkahti. Rahat olivat loppuneet ja päätä jumoitti niin vietävästi.

»Hei vaan», hihkui Alfred huoneessaan: »Ei itku auta markkinoilla. Hiihtämään lähden, vaikka olisi

per . . .».

Hän lähti. Taivas oli kauttaaltaan harmaa, ja viimeinen merituuli lakaisi jäätynyttä vedenselkää.

Se painoi epämiellyttävästi päin kasvoja, saaden toisinaan hengityksen tukkoon, jolloin mies käänsi selkensä tuuleen.

Alfred hiihti itsepintaisesti kohden ulompia maakappaleita, ähisten pohmelon kynsissä ja hikoili kuin saunan lauteilla.

Tuli ilta, eikä matka ollut taittunut edes puoleen väliinkään.

Harmaat pilvet rupesivat ripsimään lunta. Sade tiheni vähitellen, kunnes lunta tuli tuhutti kuin valkoista vaatetta.

Alfred painui yhäti itsepäisenä eteenpäin. Hän oli hiihtänyt tämän välin siksi monasti, että luuli osavansa perille, vaikka silmät ummessa.

Sysipimeä yö laskeutui yli maitten ja meren aavan jääseljälänteen.

Alfred sai tuon tuostakin kummallisia vilunväireitä. Ne hytkäyttivät ruumista niin, että sauvat olivat singota käsistä. Oksennuttikin. Sisässä kaivoi ja kiersi.

Alfred pysähtyi ja kirosi. Katseli sitten tarkasti ympärilleen, arvioidakseen asemansa ja näki ilokseen vasemmalla rantamalla tulien tuiketta. Se oli varmasti kaukolankylä. Sinne asti on lykittävä, sillä olenpa totta totisesti sairas.

Kaukolassa todettiin, että Alfred oli saanut keuhkokuumeen.

Hänet käärittiin laajoihin vällyihin ja kiidätettiin Viipurin lääninsairaalaan.

Kun koivistolaiset saivat tietää Alfredin sairaudesta, huokasivat kaikki helpotuksesta. »Kyllä se on nyt sen pakanan päänmeno», tuumivat kalastajat. »Eihän Alfredia onnista koskaan oikeissa asioissa. Se uusi verkkokin kuului kävelleen yöllä reestä, Kottarlahden Juntusen pihamaalta, niin että». Siten puhui kylä, mutta vanha äiti puki ainoan kirkkoleninkinsä päälle ja lähti katsomaan Alfrediaan.

Poika oli tiedottomassa tilassa. Heittelehti korkean kuumeen kynsissä ja karjui kuin villipeto. Hän oli olevinaan merihädässä. Sen ymmärsi vanhus katkonaisista sanoista, joita poika välin päästeli.

Lääkäri ei osannut sanoa vielä varmaa kumpaankaan suuntaan ja niinpä jäikin äiti kaupunkiin, aset-

tuen asumaan tuttaviansa luo.

Viikon kesti tuota ratkaisevaa taistelua fysikan ja taudinpaktereitten välillä.

Lääkäri rupesi heittämään pois kaiken toivon, kun tapahtui käänne parempaan päin.

»Se oli kuin reipas manööveri satamaan tultaessa», sanoi Alfred itse, myöhemmin.

Hän ei päässyt kumminkaan vielä sairaalasta, vaan sai ottaa menetettyjä voimia jonkunverran takaisin.

Kun tuli päivä, jolloin hän pääsi ulos näki mies ilokseen varhaiskevään merkkejä. Räystäät tippuivat vettä ja lumi oli sulannut kaduilta aivan tarkkaan.

Aurinkokin lämmitti niin mukavasti poskea ja talojen seinät paistoivat valuavassa valossa.

Parhain uutinen oli kumminkin se, että murtaja Jermakka oli avannut Koiviston reitin ja että vuorolaiva Ainamo suoritti säännöllistä tuuriaan, Viipurin—Koiviston linjalla.

Hän kulkeutui puolijuoksua Turunsillalle. Aivan oikein. Tossa se Ainamo seisoj puhtaan valkoisena möljän päässä, vanhassa paikassaan.

Alfred astui laivaan. Sai tietää sen lähtevän klo 2,

kuten ennenkin ja istuutui sinne ahterin puolelle.

Vahtitorninkadulla olevan palotornin kello oli osoittanut äsken 1 ja 15 min. Ei ollut siis enää tuntiakaan lähtöön.

Laiva oli jo melkein täynnä. Tuttuja naamatauluja näkyi paljon. Häntä tervehdittiin. Kysyttiin sen sairauden kulusta, mutta kun Alfred heläytti, että pitkät kakarat hän sille heittää, vetäytyttiin moraalisesti loukkautuneina tuon parantumattoman seurasta. Oltiinpa salaisesti nolojakin. Jokainenhan oli toivonut, vähemmän kristillisesti, että Alfred kuolisi siihen kuumeeseensa ja nyt se kelvoton käyskenteli oikein II luokan matkustajana, vihellellen erästä siivotonta merimiesrenkutusta, jonka kyllä kaikki osasivat, mutta eihän sellaisia sovi yleisissä paikoissa esittää. Peljättiin, että se raivopää rupeaa sitä laulamaankin.

Tämän kuultuaan, paineli kauhistunut naisväki kajuttoihin, sillä eihän kukaan voinut edeltäpäin sanoa, mitä Alfredin päähän pistäisi.

»Kyllä se on sitten jumalaton, tuo Siukolan Alfredi», päivittelivät rouvat. »Ei se mitään kunnollista tee ja elää vain kuin venäin pääministeri. Jaa-ah».

Mutta Alfredin ajatukset pyörivät, melkeinpä har-

taudella kotimökissä. Äitiä hän muisti ja tunsi lapsekasta mielihyvää, mitä lähemmä Koivistoa tultiin.

Päätyväthän pitkätkin matkat ja päätyihän se viimein Ainamonkin matka.

Illan hämärissä laskettiin Koiviston miljään. Koneet säksähtivät pakkinsa. Kellot kilisivät ja siinä sitä sitten oltiin.

Laituri oli täynnänsä tulijain vastaanottajia ja muuta joutilasta kansaa.

Alfred hyppäsi yli reilingin ja hihkasi, että täältä se tulee Koiviston komein mies!

Hetihän kansa älysi, että nyt se hurjapää tuli. »Eipäs pi — — — kuollut siihen kuumeeseenkaan», muistettiin. »Henki sillä näkyy olevan sitkeässä kuin kulkukissalla».

Alfred juoksi suoraan kotiinsa ja tapahtui se ihme, että hän suuteli äitiään.

Ei pojasta ollut kumminkaan työntekijäksi pariin viikkoon. Heikkous se jäsenissä kalusi, mutta voimakas saarelaisruoka se pian sai asiat ennalleen. Oikeastaan äitimuorin ruokajärjestys siinä suurimman osan näytteli. Sen tunnusti Alfred itsekin.

Kun hän pääsi jaloilleen, painoi ensityökseen sa-

tamaan. Kaljaasit, kutterit ja lukuisat jaalat keinuivat jo jäistä vapaassa satamassa, uudelleen tervattuina, tikittyinä ja kaikinpuolin korjattuina.

Katsellessaan noita aluksia, pätkähti Alfredin päähän tuuma. »Mitähän», hän ajatteli. »Mitähän jos ostaisin jaalan. Antaisikohan äitimuori rahaa? Kyllä vain, kun lupaisin, etten kaikkein jumalattomimmilla ilmoilla purjehtisi.»

Sattumako lie ollut, vai mikä, mutta hänen luokseen tuli ihramahainen virolainen ja kysäisi noin ohimennen.

»Kah. Ostatas jaala».

»Mitä! Myytkö jaalan?»

»Myyntä kyllä. Tuolla se on mötjän päässä».

»Mennään katsomaan».

He marssivat laiturin päähän. Alfred tutki jaalan kyljet. Hypisteli köysistön ja näki, että kansilaudat olivat ihka uudet. Oikein vernissatut.

Virolainen pyysi jaalastaan niin vähän, että sellaisella hinnalla ei jaaloja mistään saa.

Seurauksena oli se, että he menivät torppaan, missä laativat kauppakirjat. Äitimuori luovutti mielellään rahaa sellaiseen hyvään tarkoitukseen, sillä

kaikkihan tunsivat hyvän tiennistin Pietarissa. Silakkaa vain sinne ja jaalan ruuma täynnä, niin kyllä kuljetusprosentti korottuu.

Kylältä hankittiin kahden vierasmiehen nimikirjoitus. Alfred maksoi vaaditun summan ja niin hän oli purjehduskelpoisen aluksen omistaja.

Hänen ei tarvinnut kumminkaan ruveta silakka-rahtiin. Kirkonkylän kauppias oli kai yhteydessä jonkun pietarilaisen toiminimen kanssa. Tämä toiminimi halusi vain voita, mutta kun kylän kaikki alukset olivat tehneet jo silakkasitoumuksen, ei kauppiasaan auttanut muu kuin kääntyä Alfredin puoleen.

Alfred oli kaikkien ominaisuuksiensa lisäksi viekas. Hän tuumiskeli. Raviskeli tukkaansa ja sanoi viimein: »Empä tiedä, kannattaako sekään».

Kauppias vei hänet peräisinrattaan viereen, etteivät jaalan 2 matruusia kuulisi.

Hän tarjosi palkkioksi summia, jotka rikastuttaisivat jaalan omistajan yhdessä kesässä.

Alfred ei enää epäröinyt. Kauppa lyötiin kiinni ja vielä samana iltana toivat rengit ensimmäisiä voidritteitä, jotka juoksutettiin, vastaan pitäen ruuman pohjaan.

Alfred tunsi olevansa laivuri, kuten toisetkin, vaikkei koulunkäynyt, mutta välipä sillä.

Viikon kuluttua lähtivät jäät. Suomenlahti aaltoili taas vapaana, laulaen iäistä näkin lauluaan.

Tullilaiva Verkkomatala höyrysi entiselle paikalleen 200 m päähän laiturista.

Se oli merenkulkijoiden kiusankappale. Satamasta ei saanut lähteä, eikä sisälle tulla, ennenkuin se oli antanut kaanuunanlaukauksella merkin. Tuo merkinanto tapahtui täsmälleen klo 6 ap.

Illalla toistui sama juttu uudelleen. Klo 3 pamahti Verkkomatalan kanuuna ja silloin oli kaikki merenkulku loppu.

Eikä siinä auttanut vastaan pullikoida, tai joutui merisotaoikeuteen tutkittavaksi.

Oli nimittäin sotavuosi 1915, ja Verkkomatalan takana, keulat vastakkain, seisoivat ryssäläiset panssarilaivat, Arkkuun ja Vogetan. Niistä kauempana ankuroitsi 3 risteilijää ja Tuppuran selältä oli ainakin 10-kunta torpedoa.

Ryssäläisiä merisolttuja vilisi kaikki Koiviston tiet ja kujaset. Kansa katsoi karsaasti muukalaisia, mutta mitään ei uskallettu sanoa. Santarmeja hiipi joka

paikassa ja jos sanankin sanoit, mikä ei ollut pyhälle Venäjälle otollinen, niin kävele Spalernajaan.

Kalastajaperheet tunsivat ahdistusta. Tuskin uskalsi kotonaan vapaasti puhua, sillä seinilläkin näytti olevan korvat. Suutari Ahlanne oli viime viikolla karjaissut verstassaan, että kyllä Saksa pian tällaiset läkkipurkit rikki ampuu kuin Arkkuun ja Vogetania ovat. Hänet otettiin heti kiinni ja vietiin Arkkuniin, eikä miehen kohtaloita ole sen jälkeen mitään kuul- ta. Liekö edes hengissäkään.

Tällaisena tiukkana aikana lähti Alfred Pietariin heti klo 6:sta, kun Verkkomatala oli jysäyttänyt tykil- lään.

Tuuli oli erinomainen. Se puhalsi navakasti täysi- laitastaan ja Alfredin jaala kiiti pienessä aallokossa kuin paraskin jahti.

Purjeet olivat koko ajan piukkoina ja kun perää huolella piti, ei syntynyt kerrassaan mitään häiriöitä.

Kokka kohisi kuin höyrylaivalla ikään ja vauhti pysyi ennallaan pitkät taipaleet.

Seisoessaan siinä peräsinrattaassa, silmät säik- kyen, kirosi Alfred äkkiä katkerasti.

Hän ei ollut muistanut muuttaa jaalan nimeä.

Sen peräpeilissä komeili ryskäläisin kirjaimin virolainen nimi ja kotipaikka. Samaten keulan kahdenpuolen.

Alfredin hyvä tuuli sai aimo kolauksen. »Että ihmisen pitääkin omistaa kaukalo, jossa on ryssäläiset etiketit», hän kiljui hölmistyneille miehilleen.

Painakaa nyt muistiinne, että nuo perhanan koukerot on saatava pois ensi tilassa ja sijalle väsäämme selvää suomen kieltä.

Navakka laitatuuli oli muuttunut myötätuuleksi. Se painoi takaaltapäin entistään kireämmin ja Alfredin jaala syöksyi läpi kuohujen kuin nuoli.

Saaret vain vilahtavat ohi ja leppoiset rannan männiköt huojuttelivat käyrillä oksillaan tervehdysään purjehtijoille.

Kun ruvettiin lähestymään Raudun vesistöjä, kiihtyi tuuli myrskykin.

Puuskittain se iski purjeitten kimppuun, tehden peräsimen hoidon vaikeaksi.

Alfred vain vihetteli. Hänen pieni aluksensa vaappui ja heilui kuin lastu. Sen kokka iski aallonpohjiin, jotta vesi korkealle räiskähteli ja Alfred nauroi. Häntä huvitti aluksensa hyppelehtivä meno.

Jaala kallistuikin toisinaan jyrkän kulman. Silloin kastuivat purjeitten alaosat, koska painuivat veden alle. Kannellekin loiskuivat aallot, mutta Alfred vain vihelteli.

Hetkistä myöhemmin sivuutettiin Inon harmaa linnoitus, jonka jälkeen kaukaa edestäpäin rupesi näkymään Kronstadtin kullattu kirkon sipuli. Se loisti laskevan auringon valossa silmiähäikäisevän kirkkaana, mutta miehet huokasivat helpotuksesta. Pian oltaisiin sataman turvissa. Saataisiin levätä, sillä päivä oli kova.

Eikä siinä enää kauan taivalta taitettukaan, kun purjehdittiin ohi Kronstadtin vallien ja laskettiin laituriiin, toisten kovistolaisten viereen.

Santarmit tulivat ottamaan selvää, mistä jaala oli ja minkä takia tultut. Nähtyään papereista sen koi-vistolaiseksi, osoittivat he erikoista ystävällisyyttä Alfredille. Antoivat luvan purkaa lastin heti huomenaamuna. Tämä ystävällisyys johtui siitä, että aluksella oli venäjänkielinen nimi.

Heti aamulla tuli ryssäläismusikkoja voidritteleitä maihin pyörittelemään. Heitä oli paljon ja niinpä lasti saatiinkin maihin tuossa $\frac{1}{2}$ 1 ajoissa.

Tuuli oli vielä vastainen, joten paluumatkalle ei ainakaan voitu lähteä.

Alfred katseli, kuinka koivistolaiset myivät silakoi-taan ja huomasi pian, että he käänsivät sievoisia sum-mia kasaan. Kauppa kävi kuin siimaa. Välin tuli joku pösö ja osti koko ruumallisen, vieden ostoksensa heti pois.

Illalla, tuossa 6 ajoissa muuttui tuuli laitaiseksi.

Alfred ei kauan tuuminut, »Hei nahjukset», hän karjasi miehilleen. »Purkki irti möljästä ja liiveri ylös!»

Miehet ryntäsivät täyttämään käskyä. Tuuli tapasi liiverin pinnan. Pingoitti sen sileäksi ja käänsi siten jaalan keulan ulapalle päin.

»Reivatkaa purje», karjaisi Alfred uudelleen.

Miehet tekivät työn käsketyn. Tuuli iskeytyi he-ti purjeen avaraan pintaan. Jaala kallistui hiukan ja lähti sitten nopeasti kohden Kronstadtia.

Kevyesti kulkien sivuutettiin tuo pelätty linnoitus ja kiidettiin Suomenlahden vapailla lakkapäillä, ta-saisesti keinuen.

Tuli yö ja miehistö totesi, ettei merkkilyhdyissä ol-lut polttoainetta. Täytyi purjehtia valoitta. Minkäs sil-

le voi.

Oltiin taas sivuutettu Inon harmaaja herra ja noustiin juuri ylemmäs selälle, kun peräsinrattaassa seisova Alfred kuuli outoa kohua takanaan. Eikä hänen tarvinnut olla kauan epätietoinen mikä se oli. . . Pimeydestä sukelsi äkkiä esille sotalaivan terävä, harmaa keula. Sekin syöksyi eteenpäin täydellisesti valttomana.

Alfred väänsi peräsinratasta kaikin voimin, saadakseen jaalansa alta pois, mutta se oli liian myöhäistä.

»Hei hulinaa», hihkasi Alfred, lyöden kämmeniään yhteen. Näin sitä mennään parempien pu — — —».

Enempää hän ei ehtinyt hihkua. Torpedon terävä keula syöksyi rätisten peräpeilistä sisälle. Se tavoitti Alfredin. Runttasi hänet peräsinpyörää vasten ja katkaisi ruumiin vyötäisistä kahtia.

Toiset pelastuivat torpedoon, joka olikin matkalla Koivistolle.

Niin päättyi Alfred onnettoman merimiesura heti alkuunsa.

Hän vajosi jaaloiheen lähellä kotoisia seutujaan ja

kalastajat tuumivat vakavina: »Siinä se nyt nähdään, että sana pitää paikkansa. Onhan sinne katkismukseenkin prantätty se käsky, että kunnioita isääsi ja äitiäsi, ettäs menestyisit ja kauan eläisit maan päällä —

—.

Alfred löi isäänsä halolla selkään ja siitä se kaikki vaikeus on johtunut, sekä lopullinen tuhokin».